

לקחה טוב

פרשת תצוה – שבת זכור החש"ן

יוצא לאור ע"י רשת מוסדות "טוב" בראשות הרב יוסף יגן שליט"א בעריכת הרב מנשה צדקה שליט"א

5:39	הדלקת נרות שבת ניו יורק
7:10	מוצאי שבת
8:35	סזק"ש מג"א
9:11	סזק"ש גר"א
12:07	הצות

פנינים לפרשה

בדרך כלל קוראים פרשת תצוה בשבוע שחל יום השנה לפטירת משה רבינו, ובפרשת תצוה לא נמצא שמו של משה רבינו. נוסף לכך מקיימים מצות זכירת מעשה עמלק בשבת זאת או בקרובה לה, האם יש קשר בין עניינים אלו?

מסביר השפת אמת כי לולא שעמלק קרר את עם ישראל לא היו חוטאים את חטא העגל, וע"י חטא העגל נתגלגלו הדברים שלא מופיע שמו של משה בפרשת תצוה, שמשה אמר לה' "ועתה אם תשא חטאתם ואם אין מחני נא מספרך אשר כתבת וה' ענה לו "מי אשר חטא לי אמחנו מספרי" ומפרש הדעת זקנים מבעלי התוס' שבגלל זה נחקק שמו מפרשת תצוה לפי שקללת חכם אפילו על תנאי היא באה. וכן מסביר השפת אמת שכמו שחטא העגל נשתלשל מהתקפת עמלק כן כל החטאים שחטאו ישראל במדבר הם בבחינת עבירה שוררת עבירה מחטא העגל. יוצא איפוא שגם מיתת משה תלויה בעמלק ולכן ברוב השנים הפשוטות יוצאת פרשת זכור בשבת פרשת תצוה לומר לך שעמלק גרם להסתלקותו של משה רבינו.

"ונשמע קולו בבואו אל הקודש לפני ה'"

(כח, לה)
אמנם הצניעות יפה לכל אדם, לא כל שכן לגדול הדור. אולם, כל זה בעניני חולין, אבל בעניני קודש כשהדבר נוגע לקדשי האומה, לקדושת החיים, בשעת הכרעת דבר חשוב וגורלי, על המנהיג להשמיע קולו ברמה, לדבר כנגד ומצווה, בעוז ובאומץ בהשמעת קול. – "ונשמע קולו בבואו אל הקודש".

(חותם סופר)

"יערוך אותו אהרן ובניו מערב עד בוקר"

(כז, כא)
מצות הדלקת המנורה ניתנה לאהרן ובניו, והמנורה היא סמל החכמה והמדליק הוא דוגמא לרב המלמד את תלמידו ואומר הגאון הרב משה פינשטיין זצ"ל שאפשר ללמוד מכאן כמה וכמה לימודים בהלכות חינוך.

א. ממה שנאמר שצריך להדליק עד שתעלה מאליה רואים שחייב הרב ללמד את תלמידו עד שיוכל להבין מעצמו ולהתגדל ביותר.

ב. ממה שצריך שמן הזית שלא היה בו שמרים מעולם רואים שהרב צריך להסביר לתלמידו באופן זך וברור שלא יוכל לבוא לידי טעות.

ג. ממה שצריך ליתן חצי לוג שמן אף בלילות הקצרים רואים שאף לתלמיד חריף צריך ללמד כמו לכל שאר התלמידים ולא לסמוך על תפיסתו המהירה, כי מרוב קיצור עלול אף התלמיד החריף לטעות ולא יקלוט הענין על בריי.

ד. ממה שנותנים חצי לוג הן בלילות הקצרים והן בלילות הארוכים של שבת נראה שצריך ללמד, לא רק את ברוכי הכשרונות אלא אף את התלמידים המתקשים בהבנה, שהלילות הקצרים כנגד החריפים, והלילות הארוכים כנגד התלמידים המתקשים בלמודם והדורשים זמן רב יותר להבין את רבם.

(דרש משה)

"ואתה תצוה את בני ישראל"

(כז, כ)
"תצוה" לשון זירוז היא – אומר ה"שפת אמת" – כעין שאמרו חז"ל: "אין צו אלא לשון זירוז". ועל כך נצטווה משה מפי הגבורה, שיחנך את בני ישראל למדת הזרירות, כי מדה זו היא המביאה לחסידות ולכל המדות הטובות...

ועיקר הזרירות – מוסיף ה"שפת אמת" – באה לו לאדם על ידי שמחה שמעורר בלבו כשהוא מתבונן מה גדולה ועצומה זכיותו: כי אפילו מעשים טובים שלו, של הקרוץ מחומר ונקרם מטיפה סרוחה, גורמים נחת רוח לקדוש ברוך הוא ועושיין רושם בשמי שמים...

"ואתה תדבר אל כל חכמי לב אשר מלאתינו רוח חכמה"

(כח, ג)
אמר רבי מאיר שלום מפריסוב:
יש ואדם מתעורר לעבוד את ה' וחפץ לעלות במדרגות, אלא פשוט אינו מאמין בכוחות עצמו וידי רפות בגשתו אל הקודש, בחשבו: מי אני כי ארהיב בנפשי לכנס לפלטרין של מלך? על אנשים כגון אלו הורה הקב"ה למשה, שיגלה להם, לחכמי הלב אשר אינם מאמינים בעצמם כי אמנם חכמי-לב המה – "אשר מלאתינו רוח חכמה", כי אכן ראויים הם לאיצטלה זו וביכולתם לעלות בהר ה' ולקום במקום קדשו.

"ועשית משבצות זהב"

(כח, יג)
דרש רבי יחיאל-אייכל ממעליטץ, תלמידו של ה"חווה" מלובלין:

אין משבצות אלא לשון יראה, כמו שנאמר בשאלו המלך "כי אחזו השבץ". אם ישפיע לך הקב"ה עושר, זהב, השתמש בו להגביר את מדת היראה, על דרך שיכתוב "פן אשבע וכחשתי שם אלוקי".

עשה מזהב משבצות, כי אולי לנסותך בא האלוקים.

"ואתה תצוה"
לא הזכיר משה בזה הסדר – משא"כ בכל התורה, שמשה שנולד משה, אין סדר עד משנה תורה שלא הוזכר משה בה. הטעם משום שאמר (לקמן ל"ב ל"ב) "מחני נא מספרך אשר כתבת", וקללת חכם אפילו על תנאי באה, ונתקיים בזה.

(תוספות – בעל הטורים)

שמעתי בשם אדמו"ר רשכבה"ג אור ישראל וקדושו הגר"א מוילנא זללה"ה והוא, משום דז' אדר נופל תמיד בפרשת תצוה (רק לפעמים רחוקות יקרה שפרשת תצוה נופל אחר ז' באדר) וה' יתברך ויתעלה שמו, הצופה ומביט עד סוף כל הדורות, ידע מראש כי בז' אדר יסתלק משה רבינו ע"ה, לזאת לא זכר שמו בפרשת הזאת לרמוז על זה.

ואמר עוד הגר"א ז"ל, שבסדרה הזאת יש ק"א פסוקים, והסימן הוא מיכאל, והטעם הוא מפני שהנעלם משם משה הוא ק"א, דהיינו הנסתר מן מ"ם הוא ג"כ מ' דהיינו ארבעים, והנסתר מן שי"ן הוא י"ן דהיינו ששים, והנסתר מן ה"א הוא א', והם בסה"כ ק"א.

לרמוז שאע"פ שהחיצוניות של משה רבינו ע"ה, דהיינו הגשמיות שלו, שהוא גופו הקדוש, נעדר מאתנו, מ"מ הפנימיות שלו, דהיינו הרוחניות (שהוא דומה להנסתר מן השם, והשם אשר נקרא בו הוא דומה להחיצוניות) שהוא תורתנו הקדושה שלימד לנו וצדקותיו הרבות עוד חי אתנו, וכל ימי עולם לא ישבותו, וה' יראנו נפלאות מתורתו אמן.

ובא וראה, שהגם שלא נזכר בפירושו, נזכר הוא וגלגוליו כמ"ש הרב "מגלה עמוקות". מה כתיב למעלה "נחשת ואתה", והרמז, כי משה רבינו ע"ה היה לגלגול נח ושת, וזה רמז "נחשת ואתה" ר"ל, נח שת ואתה, עכ"ד.

והרב "שפתי כהן" עה"ת כתב, שמזה נחך מוסר גדול שלא לקלל עצמו, כי אפילו משה רבינו ע"ה שמסר נפשו להצלת ישראל, ועכ"ז עשה רושם בצד מה שלא נזכר שמו הקדוש בפרשה זו.

וזה רמז הכתוב "ואתה תצוה את בני ישראל" מה אירע לך באמירת "ואם אין מחני", ותזהירם שלא יקללו עצמן כלל,

עכ"ד הרב ש"ך. (נחל קדומים)

"ועשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת" (כח, ב)

משרשי המצוה, היסוד הקבוע לנו, כי האדם נפעל לפי פעולותיו ואחרי מחשבותיו וכונותיו, והשליח המכפר צריך להתפייס כל מחשבתו וכונתו אל העבודה, על כן ראוי ללבוש בגדים מיוחדים אלה, כשיסתכל בכל מקום שבגופו, מיד יהיה נזכר ומתעורר בלבו לפני מי הוא עובד.

וזה כעין תפילין שנצטוו הכל להניח בקצת הגוף שיהיה לזכרון מחשבת הכשר, ואע"פ שגם הכהן היה מניח תפילין, לגודל ענינו היה צריך גם זה.

ועוד שיש בענין כבוד לבית ולעבודה, בהיות העובד מלווה בלבוש מיוחד לעבודה, וכבר כתבנו כי בהגדלת הבית ובמוראו, יתרככו שם לבות החוטאים וישבו אל ה'.

(החינוך) מצוה צ"ט

"ויקחו אליך שמן זית זך כתיבת למאור העולות נר תמיד" (כז, ב)

"מה מנורה שאינה לאכילה טעונה שמן זית זך, מנחות שהן לאכילה אינו דין שיהיו טעונין שמן זית זך? ת"ל: זך כתיבת למאור ולא זך כתיבת למנחות". (תנחומא)

למדך הכתוב כי יש להבדיל בין העושה עבור עצמו ובין הפועל למען הכלל. מנחות שהיא מצות אכילה לאדם עצמו, לא חקפידה בה התורה שתהיה בשמן זית זך דוקא. לא כן המנורה אשר תפקידה ויעודה להאיר לעולם, היינו להשפיע על אחרים, טעונה דוקא שמן זית זך. שעה שמבקש אדם לבא ולהאיר לבבות הבריות, צריך הוא שישקול ויבחון את עצמו תחילה עד כמה לבו אמנם זך וטהור, שיהא ראוי למשימה נעלה זו. (רבי אליהו מאיר קובנר)

"ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך ואת בניו אתו מתוך בני ישראל לכהנו לך" (כח, א)

"בשעה שאמר הקב"ה למשה ואתה הקרב אליך את אהרן אחיך, הרע לו, אמר לו הקב"ה תורה שלי היתה ונתתיה לך". (מדרש)

רצונך לדעת מצב הדור, או להכיר בטיבם של בני העיר, צא ובדוק מה טיבו של מנהיגם, משום שקשורים המה זה בזה. כך מצינו שאחר שירדו ישראל ממעלתם וחסאו בעגל, אמר לו הקב"ה למשה "רד מגדולתך, כי מרדות הם צריכים".

אשר על כן, שעה שאמר הקב"ה למשה למנות את אחיו לכהונה, ולא אותך, העיק הספק על לבו מדוע נפסל הוא לתפקיד. האם מצבו הירוד של הדור היא הנותנת שלא יהיה העם ראוי לו, או שמא בו תלוי הקולר והוא זה שאינו מוכשר לכהונה. "אמר לו הקב"ה התורה שלי ונתתיה לך". כשהוצרכתי לתת התורה לישראל, והם כבר הגיעו אז לרום המדרגה, לא נתתי כי אם על ידך, הי לך ראייה שאין לי גדול וראוי ממך. על כרחך כי מה שצויתך למנות את אהרן ולא אותך, אין לתלות בך החסרון. (רבי יעקב יוסף, מגיד דוילנא)

"ולא יזח החושן מעל האפוד" (כח, כח)
כתוב בספר "דגל מחנה אפרים", שחיבר רבי משה-חיים-אפרים מסדילקוב, נכד הבעש"ט: ציווי זה מנאוהו מפרשי התורה בכלל וט"ו מצוות שאדם מישראל מחוייב

לקיימן בכל עת, כי התורה היא נצחית – ואיך יקיים אותה האידנא? אלא שהחושן רומז ללב (שהיה מונח על לב אהרן) ואפד (בכתבי חסר) בגימטריא פ"ה, וכל אחד מאתנו מצווה ועומד לבל יזח אצלו החושן מעל האפוד, דהיינו שלא ייחלק הלב מעל הפה, אלא יהיו תמיד פיו ולבו שווין...

"כל חכמי לב אשר מלאתי רוח חכמה" (כח, ג)

"אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה, שנאמר ובלב כל חכם לב נתתי חכמה, יהיב חכמתא לחכימין". (ברכות נה, א) והחכמה הראשונה מאין תמצא?

אלא לפי שנאמר "ראשית חכמה יראת ה'" הרי שהיראה נחשבת בראשיתה של החכמה, כאוצר המשמר בקרבו את חכמת התורה. ואת זו ניתן להשיג רק מכח עצמו, כמו שאמרו חז"ל "הכל בידי שמים חוץ מיראת שמים". זהו שאמרו בגמרא "אין הקב"ה נותן חכמה אלא למי שיש בו חכמה", דהיינו יראה, מאחר שזו שומרת ומקיימת את החכמה שנותן הקב"ה, וכמאמר הכתוב, כי את כל חכם לב, הוא הירא שמים, מילא הקב"ה בחכמה. (רבי חיים מוולוז'ין)

"והאבנים תהיין על שמות בני ישראל" (כח, כא)

וכן בפרשת פקודי "והאבנים על שמות בני ישראל הנה". וקשה, לכאורה היה לו לומר ההיפך ששמות בני ישראל יהיו על האבנים, ולא שהאבנים יהיו על השמות. ועוד תמנה מהו הלשון "פתוחי חותם", שמובנו כחותמת אשר חקוקין בה האותיות במהופך, כדי שבהדפסה תהינה רשומות בקריאתן, הרי כאן לא צריכים אלא שיהיו האותיות ישרות כדרך קריאתן.

והנראה, שבאמת היו חקוקים אותם במהופך ממש כפתוחי חותם, רק שהיו מכניסים את האבנים לתבניתן הפוכות, כשהצד החקוק כלפי פנים המשבצת, וכיון שהיו האבנים שקופות כזכוכית וזוהרות ביופיהן היו השמות נראים ונקראים בצד השני כקריאתם. זהו שאמר הכתוב "והאבנים תהיין על שמות בני ישראל", שהיו מניחים האבנים על הצד החקוק, דהיינו על השמות עצמם ממש. (מפי רבי יהושע ליב דיסקין)

"ונתת אל חושן המשפט את האורים ואת התומים והיו על לב אהרן בבואו לפני ה' ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד" (כח, ל)

הנה על נתינת האורים והתומים בתוך החושן לא נאמר "תמיד", כבשאר הציווים, זאת משום שבבית שני לא היו אורים ותומים. לפיכך בתחילה נאמר "והיו על אהרן", ולא "ונשא אהרן", כי בזמן שהיו האורים ותומים עם השם המפורש בתוך החושן, היתה בו בחינה של ארון הנושא את נושאינו, אשר על כן לא היה הכהן צריך לשאתו רק "היו על אהרן בבואו". ולבסוף כשמדבר על חשן המשפט אשר היה על לבו "תמיד", דהיינו אף בלא האורים ותומים, נקט הלשון "ונשא אהרן את משפט בני ישראל על לבו לפני ה' תמיד", "ונשא" דיקא, שהיה אהרן מרגיש קצת נשיאת משא. (רבי מאיר שמחה הכהן)

"ועשו את האפוד זהב תכלת וכו'..." **מעשה חושב"** (כח, ו)

מדוע באפוד נאמר "מעשה חושב" אלא שחז"ל דרשו שהאפוד בא לכפר על ע"ז, ואמרו חז"ל בקידושין דף ל"ט: שבכל התורה כולה אין הקב"ה מצרף מחשבה רעה למעשה חוץ מעבודה זרה דכתיב "למען תפוש את בית ישראל בלבם" (יחזקאל י"ד) – על כן היה צריך לעשות את האפוד "מעשה חושב" – שיהא בכוחו לכפר אף על מחשבת ע"ז. ולכן באפוד נאמר: "וחשב אפודתו אשר עליו כמעשהו" וכו' (פסוק ח') לרמז שהמחשבה היא כמעשה. (משך חכמה)

"ועשית את מעיל האפוד... והיה פי ראשו בתוכו" (כח, זא, לב)

במסכת ערכין דף ט"ז, נאמר שהמעיל מכפר על עון לשון הרע. לכן נאמר במעיל "והיה פי ראשו בתוכו" לרמז לדברי חז"ל במסכת חולין פ"ט, על הפסוק "תולה ארץ על בלימה" – על מי העולם קיים – על מי שבולס פיו בשעת מריבה, דהיינו שכובש את עצמו ואינו מוציא את דבורו החוצה. (חפץ חיים)

"שנים ליום תמיד" (כט, לח)

ב' תמידים הם: "שויתי ה' לנגדי תמיד" ו"חטאתי לנגדי תמיד". ועל האדם מוטלת החובה שיהיו תמיד לנגד עיניו ב' תמידים האלו. (הגר"י מליסא)

"ויודעו כי אני ה' אלוקיהם אשר הוצאתי אותם מארץ מצרים לשכני בתוכם" (כט, מז)

כוונת הפסוק לומר שהסיבה שהוציא ה' את בני ישראל ממצרים היתה כדי "לשכני בתוכם" ולולי זה לא הוציאם. ומזה לומדים כי השראת השכינה בישראל צורך גבוה הוא, שבוה שהשכינה שורה בישראל מתפרסמת אלוקותו ומלכותו יתברך בעולם. שהוא תכלית הבריאה. (רמב"ם בחי)

"ומלאת בו מלואת אבן ארבעה טורים" (כח, יז)

בעקידה כתב שאבנים אלו היו קצתם יקרים וקצתם בזול, לרמוז שיהיה לדיין שוה משפט של פרוטה כמאה מנה. והיו שמות השבטים חקוקים עליהם כתולדותם (לעיל פסוק י') לרמוז שלא ישא פני איש, כקטן כגדול ישמעון, כאילו אין יתרון לגדול שבשבים על הקטן שבהם, רק התולדה התלויה בשנים, וזולת זה הכל שווין, וזה רמז נכון. (כלי יקר)

"פתוחי חתם קודש לה" (כח, לו)

יש לומר ע"ז רמז, ע"פ מה דאיתא בגמ' (תענית ב') ג' מפתחות בידו של הקב"ה ולא נמסרו לשליח, מפתח של חיה דכתיב (בראשית ל, כב) "ויפתח את רחמה", מפתח של גשמים דכתיב (דברים כח, יב) "יפתח ה' לך את אוצרו הטוב וגו', מפתח של תחיית המתים דכתיב (יחזקאל ל"ג י"ז) "בפתחי את קברותיכם", ע"כ. וידוע דלית מילתא דלא רמיזא באורייתא, וכאן

רמזה לנו תורה"ק הענין הזה. "פתוחי חת"ם" – ר"ת היה תחיה מטר – קודש לה", ר"ל, ש"פתוחי" – המפתחות – חת"ם קודש לה" ולא נגע בהם זר. (קול אליהו)

"ועשית ציץ זהב טהור ופתחת עליו פיתוחי חותם קודש לה" (כח, לו) אמרו בגמרא שהציץ היה מכפר על עוונות מצח, שנאמר "ומצחך נחושה" (ערכין טז, א). ישראל הצטיינו בתואר "עזים שבאומות", מדה שהטביע הקב"ה בעמו כדי שיהיה לנו הכח והתקיפות לעמוד על אמונתנו ודתנו כנגד המלעזים עלינו. מאידך הלא אמרו כי "עו פנים לגיהנום", הרי שמדה רעה היא. לפיכך הוצרכו לכתוב על הציץ שעל המצח "קודש לה", להודיע שאנו מקדישים ומכוונים את כל עוונות המצח שלנו רק לענייני ה"קודש לה", ולא חלילה לעניינים אחרים. וכפי שאכן בין שלשת הסימנים שמנו בהם בישראל נזכר גם "ביישנים". לכך דוקא בציץ, אשר על המצח, נחרת "קודש לה". (חתם סופר)

"ואת אהרן ואת בניו תקריב אל פתח אהל מועד ורחצת אותם במים" (כט, ד) פעם אחת, בשבת פרשת תצוה, אחר קריאת התורה במנינו של הגר"י מבריסק, העלה הרב שאלה באזני מקורביו: מה עוד היה בחצר המשכן, מלבד שורת הדברים הנזכרים במקרא? מקוה – השיב כלאחר יד, שכך קראנו בפרשה שצויה הקב"ה למשה להקריב את אהרן ואת בניו אל פתח אהל מועד, "ורחצת אותם במים", וברש"י: "זו טבילת הגוף". הרי לנו שבחצר המשכן היה מקוה טהרה. (בשם הגר"י מבריסק)

לפורים

"הפיל פור הוא הגורל.. הוא חדש אדר" (ג, ד) בגמ' מגילה (ד"ג) איתא: "כיוון שנפל פור בחדש אדר שמח שמחה גדולה שנפל הפור על חודש שמת בו משה ולא היה יודע שבאדר נולד משה", שמחתו של המן נבעה מזה שחשב שכיוון שמת משה הרועה והמנהיג של עם ישראל שוב הם כצאן ללא רועה וממילא יוכל לעשות ככל העולה על רוחו ואין מי שיגן על הדור. אבל טעות גדולה טעה שכן כבר אמר הכתוב "ובא השמש וזרח השמש" ואחז"ל "עד שלא שקעה שמשו של... זרחה שמשו של... ובכל דור ודור מעמיד לנו הקב"ה צדיקים שבכוחם להגן על הדור כולו. (הג"ר דוד יהודא פריינד אב"ד סאסוגואו)

"ותתחלחל המלכה מאד ותשלח בגדים להלביש את מרדכי ולהסיר שקו מעליו ולא קבל" (ד, ה) וצריך באור מה היתה כוונת אסתר בשליחת הבגדים הן בודאי ידעה שלמרדכי יש בגדים, ואם לבוש הוא שק ואפר בודאי יש דברים בגו? אלא דבאמת גם אסתר ששלחה לו הבגדים התכוונה שמרדכי ילבשם לשעה קלה כי "אין לבוא אל שער המלך בלבוש שק" ועליו לבוא אליה ולגלות לה כוונתו ודרכו ואח"כ יחזור לשקו. ואמנם לפי צורך השעה שנגזרה הגזירה "להשמיד להרוג ולאבד" היה נראה שמרדכי היה צריך לקבל עצתה ולהסיר שקו ולבוא אל אסתר ולטכס יחד

כדת מה לעשות. אך מרדכי לא הסכים להסיר שקו אפי' לשעה קלה והוא מפני שבזמן גזירה שישאל שרויים בצרה הרי החובה אז ללבוש שק ולהתפלל באפר ולהתפלל לה', וזוהי הדרך האמיתית לפעול כדי לבטל את הגזירה וזה מועיל יותר מלבוא אל המלכה ולדבר עימה שהיא תפעל אצל המלך. (הגרייז)

"כי איככה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי... וראיתי באבדן מולדתי" (ה, ו) לכאורה מה פשר ב' הלשונות "עמי" ו"מולדתי". אלא, גזירת המן ואשורוש היתה להרוג ולאבד את כל היהודים ומי שרצה להנצל היה יכול לקבל עליו דת הפרסים. אלא שתמיד ימצאו באומה בכללותה ב' סוגי אנשים: אלה הכשרים שישכימו ליהרג ולא ימירו דתם, ולעומתם אלה שלא יוכלו לעמוד בנסיון. כנגד ב' כחות אלו דיברה אסתר: "איככה אוכל וראיתי ברעה אשר ימצא את עמי" - הם הכשרים שלא יעזבו דתם ואמונתם, "ואיככה אוכל וראיתי באבדן מולדתי" - הם החלשים שיאבדו בבחינת" ואבדתם בגויים" ועל אלה אמרה מולדתי - שנולדו כמוני לעמי. (בית הלוי)

הליכות והלכות

דיני תענית אסתר
כל הדינים הרגילים שישנם בתענית ציבור ישנם ביום זה דהיינו שהצום מתחיל מעמוד השחר ונגמר בצאת הכוכבים לאחר קריאת המגילה וכן כולם חייבים להתענות אנשים ונשים ורק נשים מעוברות ומניקות ישאלו שאלת רב לגבי חיובם ביום זה. נוהגים בזמן מנחה לתת ביום זה מעות זכר למחצית השקל שנהגו לתת בבית המקדש בחודש אדר. לפי מנהג הספרדים נותנים ערך שוה ל- 10 גרם כסף (שוה משקל מחצית השקל החדש) ובני אשכנז נהגו לתת שלש מחציות של מטבע הנהוג במדינה (כגון חצי דולר) זכר לשלש תרומות שמוזכרות בפרשת המשכן ויש להקפיד לומר זכר למחצית השקל. כסף זה ניתן ללומדי תורה כיון שלימוד תורה במקום קרבותו שהקריבו במקדש (אין לתת כסף זה מכספי מעשר כספים). * וכתב בספר קב הישר כל מי שצריך רחמים על איזה דבר יקח פנאי לעצמו ביום תענית אסתר ויאמר מזמור כב' בתהילים "למנצח על אילת השחר" ואחר כך ישפוך שיחו. לפני ד' ויזכיר זכות מרדכי ואסתר אשר בזכותם יעתר לו הקב"ה ויפתח לו שערי רחמים ויקבל תפילתו ברצון.

דיני שבת זכור
שבת זו נקראת שבת זכור על שם "זכור את אשר עשה לך עמלק" מצוה מן התורה לקרוא פרשה זו במנין ועם ספר תורה כשר ומהודר, לכן יש להוציא את הספר הכשר ביותר וראוי שיכינו ספר שעבר בדיקת מחשב. יש לכוון לפני הקריאה לצאת ידי חובת מצוה דאורייתא של קריאה ויש אומרים שגם לכוון לברכות התורה של הקורא ולצאת גם בהן ידי חובה. אין לקהל לקרוא בלחש עם

הקורא כיון שיוצא רק בקריאה בספר תורה כשר. נחלקו הפוסקים אם חייבות נשים בקריאת פרשת זכור ונהגו הנשים להשתדל לשמוע פרשה זו בציבור וראוי לנהוג כן לנשים.

דיני קריאת המגילה

* אנשים נשים וקטנים שהגיעו לגיל חינוך חייבים לשמוע המגילה. בזמן הברכות יש לעמוד ולאחר מכן לשבת ורק שליח הציבור עומד משום כבוד הציבור.
* יש להקפיד לשמוע כל מילה מהמגילה ואם לא שמע אפילו מילה אחת לא יצא ידי חובה. לכן יש להקפיד שכל אחד יחזיק מגילה בידו (אפילו מודפסת) ולא יקרא מתוכה אלא יעקב בענייני תוך הקשבה לשליח ציבור.
* אין לדבר באמצע הקריאה.
* הבאת קטנים לבית הכנסת מטרחה לחנכם למצוות שמיעת מגילה. אולם קטנים שבאים להכות את המן ומפריעים לקהל לשמוע את המגילה ראוי שלא להביאם. לכן הנהיגו בהרבה בתי כנסת קריאת מגילה לנשים כדי שיוכלו לבוא ולשמוע בשקט כאשר הבעלים משיגחים על הילדים בבית.
* לפי הלכות הספרדים, לא יברך כלל הקורא לנשים בלבד (בן איש חי) ויש אומרים שיברך רק שעשה נסים ושהחיינו (דעת אור לציון) ויש מתירים לברך הכל (דעת ה"יחווה דעת") ולכן ראוי להשתדל שיקרא אדם שלא יצא ידי חובה בקריאה מוקדמת ויוכל לברך כל הברכות בשלמות. לפי מנהג האשכנזים נוהגים לברך "לשמוע מגילה", "שעשה נסים" ו"שהחיינו". ואין מברכין לאחר קריאת המגילה.
מצוות היום
א. קריאת המגילה: בלילה, וחייב נוסף לקרוא ביום.
ב. מתנות לאביונים: פירושו לתת צדקה לעניים. החיוב הוא לתת לכל הפחות לשני עניים ולתת לכל עני מתנה ששיעורה לא נתבאר ויש אומרים כסף לקנית שיעור שלש ביצים לחם (כמחיר של 170 גרם) (בן איש חי). וכל המוסיף הרי זה משובח. שתי מתנות צריך לתת משלו והשאר יוכל לתת מכספי מעשר.
ג. משלוח מנות: חייב אדם לשלוח מנות לרעהו והחיוב המנימלי הוא לשלוח שתי מנות לאדם אחד. כשתי מנות נחשבים משקה ומאכל. או שני סוגי מאכלים. צריך אוכל המוכן לאכילה, וכתב ה"בן איש חי" שיתן בשני כלים נפרדים, וכל המוסיף לשלוח הרי זה משובח, בין בכמות ובין באיכות. כתב המשנה ברורה כי מוטב להרבות במתנות לאביונים מסעודתו ובמשלוח מנות, שאין שמחה מפוארת מלשמוח לב עניים.
ד. סעודת פורים: חייב לעשותה ביום ולא בלילה ולעשות הסעודה לכבוד היום ונכון לאכול לחם ובשר בסעודה זו, וירבה בין יותר מהרגלו עד שיירדם. מן הדין היה ראוי לסעוד בבוקר מכל מקום נהגו לסעוד אחר הצהרים. יש להתפלל תפילת מנחה לפני הסעודה שמא ישתכר ויירדם.
* נשים חייבות בכל מצוות היום: במגילה במתנות לאביונים, במשלוח מנות ובסעודה.
* בתפילות ובברכת המזון מזכירים "על הנסים", אם שכח אינו חוזר.
* יש ללבוש בגדי שבת בפורים.

Time Out for Values

E-mail info@tovnet.com

FOR THE FURTHERANCE OF JEWISH AWARENESS WORLDWIDE

16 Dolson Rd * Monsey * N.Y. * 10952 * TEL(845)352-7474 * FAX(845)352-7517

MONSEY	QUEENS	BROOKLYN	STATEN ISLAND	MIAMI	ISRAEL	ISRAEL	MEXICO
ישיבה וכולל 11 Calvert Drive משרד ראשי 16 Dolson Road T. 845-352-7474 F. 845-352-7517	בית מדרש וכולל בקר וערב 68-58 147 St. Flushing T: 718-263-6655 F: 718-268-4739	1950 E. 7 St. 718-251-9676	בית מדרש וכולל בקר וערב 5 Oakville Street 718-761-9913	שיעורים והרצאות 305-502-3876	בית מדרש וכולל "לקח טוב" רח' שאול המלך 40 סנהדריה 02-586-7469 לאברכים תלמידי חכמים מופלגים ירושלים	בחסות ביהכ"נ "היכל אליהו" 972-3-504-4276	כולל ישיבה ומדרשה לנשים Tecamachalco Mexico City T. 525-55589-8756 F. 525-55589-9101

המעוניינים לזכות ביום לימוד או יותר בכלל וישיבת לקח טוב

הלומדים בעמל וביגיעה ובהתמדה עצומה לרפואה, להצלחה, לפרנסה טובה, ולזרע של קיימא, לזיווג הנון, לחזרה בתשובה, לעילוי נשמה. נא לפנות בהקדם למשרד האגודה עם שמותם ושם אימם. תזכו למצוות. 845.352.7474

אם שכח בברכת המזון הרי אינו חוזר לעולם, ממילא לא נזכר כלל מעין המאורע בפורים, ואילו ראש חודש ושאר ימים טובים אם שכח לאומרה בברכת המזון אומרה "בברכה" לאחר ובנה ירושלים, לכן התקינו כנגדה אזכרה בברכת מעין שלש לאחר "ובנה ירושלים" ששם לפעמים יש "ברכה".

אחד התקנות שתיקן מרדכי הוא "ומשלוח מנות איש לרעהו" בטעם המנהג הזה כתב בתרומת הדשן סי' קי"א מכיון שיש מצוה של ימי משתה ושמחה, היינו בסעודה, הרי על ידי משלוח מנות נוכל לסייע למי שאין לו לקיים מצות הסעודה. ולמה עני שולח לעשיר, מסביר החתם סופר (בתשובה סי' קצ"ו) כדי שלא לבייש למי שאין לו.

טעם נוסף עם אחד מפורז ומפורד, שיש בהם פירוד לבבות ובעלי מחלוקת.

בשו"ת כתב סופר או"ח סי' קמ"א כתב נ"מ לדינא בין שני הטעמים אם שלח משלוח מנות בעילום שם, שלדעת התרומת הדשן יצא, ואלו לדעת רבי שלמה אלקבץ לא יצא, שלא הרבה אהבה וריעות, שאין המקבל יודע מי שלחו.

ליהודים רשות לבזו בו, אבל היהודים לא השתמשו בזכותם, כמו שנאמר ובבזה לא שלחו את ידם, והיה זה נסיון גדול לעניים, ולכן התקינו להם מתנות לאביונים.

"תחפושת פורים"

מה המקור למנהג להתחפש בפורים, הרי מנהג ישראל תורה היא? ויש לומר שהוא לזכר מה שאמרו חז"ל (מגילה יב), הם לא עשו אלא לפני (מה) שהשתחוו לצלם בימי נבוכדנצר) אף הקב"ה לא עשה עמהם אלא לפני. לכן מתחפשים בפורים, שלפנים יהיו נראים כגויים (בני יששכר).

"משלוח מנות"

ביאר החתם סופר למה רק בפורים תקנו משלוח מנות ולא בשאר חגים, וכתב לבאר דבזמן אחשוורוש הרי רק לפני השתחוו לצלם כמובא בגמ' מגילה י"ב, נמצא שכל יהודי בזמנו לא אכל אצל השני שחשש שמא הוא מומר ואסור לאכול אצלו (ששמא לא רק לפני עשה), לכן תיקנו שכל אחד יאכל ממאכל חבירו. שמוכיח שכולם היו בלבם נאמנים להקב"ה.

"למה לא מזכירין בברכת מעין שלש - ענין פורים"

בברכת מעין שלש לא מזכירים בפורים - את פורים. ומבארים בשם הגר"ח מבריסק, בהקדמת השאלה למה בברכת המזון מזכירים מעין המאורע לפני ובנה ירושלים ובברכת מעין שלש מזכירים מעין המאורע אחרי ובנה ירושלים.

אלא שלא תיקנו הזכרת מעין המאורע בברכת על המחיה - אלא אם הוא כנגד "ברכה" של ברכת המזון, ולכן בפורים אף

"אורה ושמחה וששן ויקר"

אמר רב יהודה אורה זו תורה... שמחה זה יום טוב... ששן זו מילה... ויקר אלו תפילין (מגילה טז):

כוונת דברי חז"ל היא שאם גזירת המן להשמיד את היהודים היתה ח"ו מתקיימת, לא היתה ליהודים אפשרות להמשיך לקיים את המצוות.

כעת שנתבטלה הגזירה וליהודים היה אפשרות להמשיך ולקיימם, שמחתם היתה גדולה (כד הקמח).

למרות שגם קודם לכן היו ליהודים תורה, חגים, מילה ותפילין, מכל מקום, המצאותו של עמלק בעולם מנעה מהם להתנדב במצוות אלו (מהר"ל).

הרב גדליה שארר זצ"ל הסביר את כוונת דברי המהר"ל שאמנם גם לפני נפילת המן היו מצוות אלו קיימות. אולם קיומו של עמלק בעולם גרם שהיהודים לא היו יכולים לראות בבירור את אור התורה, את שמחת החגים, את הששון שבמילה ואת היקר שבתפילין. כאשר היהודים זכו לגם הנסתר של ימי הפורים, הם זכו גם לראות את התוכן הנסתר של מצוות אלו.

מחייט עמלק הקנתה להם את היכולת הרוחנית לראות את תוכן של מצוות אלו בעומק שהיה מכוסה מהם עד לאותה שעה. כשם שחסר, כביכול, משלימות ההשגחה כל זמן שעמלק קיים (שמות יז). טז- נשבע הקב"ה שאין שמו שלם ואין כסאו שלם עד שימחה שמו של עמלק כולו (רש"י שם), כך גם חסר כביכול, חלק מעומקן של מצוות אלו כל עוד עמלק קיים בעולם.

"מתנות לאביונים"

ביאר בעל אמרי אמת, מדוע תיקנו מתנות לאביונים בפורים, וביאר כי אחשוורוש נתן

הילולא דצדיקא

יום שלישי	יום שני	יום ראשון	יום שבת	יום שישי	יום חמישי	יום רביעי
יד אדר פורים	יג אדר תענית אסתר	יב אדר	יא אדר	י אדר	ט אדר	ח אדר
שקיעה 6:02	רבי משה פינשטיין מו"ם אגרות משה		רבי חיים יוסף רוד אוולאי - החוד"א רבי אברהם בן רבי יעקב אביהצירא	רבי דוד שמואל אלקלעי רבי אלכסנדר משה לפדות	רבי יצחק בן וואלד רבי חיים זינציק מו"ם פניני המוסר	רבי אליהו ולומניק חבר הביד"צ שקיעה 5:55

זכות הצדיקים תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

נא לא לעיין בגליון בעת התפילה